

การเสริมสร้างพุทธจริยธรรมเพื่อการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางนครราชสีมา

ENHANCING BUDDHIST ETHICS FOR INMATE CONTROLLING OF NAKHON RATCHASIMA CENTRAL PRISON

อารุณ ฤาเดช, พระครูอุดมกิจจานุกูล

Arun Rudet, Phrakruudomkitjanukul

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: Arun@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางนครราชสีมา 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพรหมวิหาร 4 กับการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางนครราชสีมา และ 3) เพื่อนำเสนอการเสริมสร้างพุทธจริยธรรมเพื่อการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางนครราชสีมา การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.954 ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพรหมวิหาร 4 กับการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางนครราชสีมา พบว่า หลักพรหมวิหาร 4 โดยภาพรวม กับจริยธรรมเพื่อการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($R=0.763^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3. การเสริมสร้างพุทธจริยธรรมเพื่อการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางนครราชสีมาหลักพรหมวิหาร 4 เป็นการมุ่งเน้นการเสริมสร้างความมั่นคงทางกายภาพ ด้วยการใช้เทคโนโลยีตรวจค้นขั้นสูงสำหรับสิ่งของต้องห้ามและยานพาหนะ ควบคู่กับการยกระดับ ระบบข่าวกรองเชิงรุก เพื่อป้องกันเหตุร้ายและการหลบหนีอย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินงานควบคุมต้องตั้งอยู่บนหลักพรหมวิหาร 4 เพื่อสร้างความเป็นธรรม ลดความตึงเครียด และใช้เมตตาธรรมเป็นรากฐานในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่ควรได้รับการสนับสนุนทรัพยากร บุคลากร และการฝึกอบรมอย่างเพียงพอเพื่อลดภาระงานและความเหนื่อยล้าทางอารมณ์ ขณะที่ผู้บริหารต้องสร้างระบบการตัดสินใจที่โปร่งใสและเป็นกลาง ตามหลักอุเบกขา เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับทุกภาคส่วน

คำสำคัญ: พุทธจริยธรรม; การควบคุม; เรือนจำกลางนครราชสีมา

Abstract

This research aims to: 1) study the level of inmate control at Nakhon Ratchasima Central Prison; 2) study the relationship between the Four Sublime States of Mind (Brahma Vihara 4) and inmate control at Nakhon Ratchasima Central Prison; and 3) propose ways to enhance Buddhist ethics for inmate control at Nakhon Ratchasima Central Prison. The research employs a mixed-methods approach, combining quantitative research using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.954, a sample population of 100 people, and qualitative research through interviews with 9 key informants. The results showed that: 1. The overall level of inmate control at Nakhon Ratchasima Central Prison is high. 2. The relationship between the Four Sublime States of Mind (Brahma Vihara 4) and inmate control at Nakhon Ratchasima Central Prison was found to have a positive correlation with the ethics for inmate control. The level of correlation is moderate ($R=0.763^{**}$), statistically significant at the 0.01 level, therefore the research hypothesis is accepted. 3. Strengthening Buddhist ethics for inmate control at Nakhon Ratchasima Central Prison, based on the Four Sublime States of Mind (Brahma Vihara 4), focuses on enhancing physical security by using advanced search technology for prohibited items and vehicles, coupled with upgrading proactive intelligence systems to effectively prevent incidents and escapes. Control operations must be based on the Four Sublime States of Mind to create fairness, reduce tension, and use compassion as the foundation for inmate rehabilitation. Staff should receive adequate resources, personnel, and training to reduce workload and emotional fatigue, while management must create a transparent and impartial decision-making system based on the principle of equanimity (Upekkha) to build trust among all stakeholders.

Keywords: Buddhist ethics; Control; Nakhon Ratchasima Central Prison.

บทนำ

การดำเนินการทางวินัยต่อผู้ต้องขังที่ฝ่าฝืนระเบียบวินัยของเรือนจำกลางนครราชสีมาซึ่ง ปัจจุบันมีผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครราชสีมา มีทั้งหมด 3,536 คน แบ่งเป็นชาย 3,107 คน ผู้ต้องขังหญิง จำนวน 429 คน การดำเนินการทางวินัยเป็นการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 หมวดที่ 7 (วินัยและบทลงโทษ) และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินการทางวินัย ต่อผู้ต้องขังมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ต้องขังมีระเบียบวินัย ประพฤติตนอยู่ในกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ โดยผู้ต้องขังกระทำผิดระเบียบวินัยภายในเรือนจำกลางนครราชสีมา คือ ผู้ต้องขังประพฤติผิดระเบียบการเยี่ยม พยายามหลบหนี หรือหลบหนีไปแล้วได้ตัวคืนมา นำเข้าหรือมีสิ่งของต้องห้ามไว้ในเรือนจำ นำสิ่งของซึ่งมิใช่ของตนออกจากเรือนจำโดยมิได้รับอนุญาต ทำให้

ทรัพย์สินของหลวงเสียหายโดยประมาท กระทำการให้เกิดเหตุโดยติดขัดในงานของผู้ต้องขังอื่นโดยประมาท กระทำให้ทรัพย์สินของหลวงหรือกระทำให้เกิดเหตุติดขัดในงานของผู้ต้องขังอื่นโดยเจตนา แต่ไม่เกิดผลเสียหายร้ายแรง กระทำการให้เกิดเหตุติดขัดในงานของผู้ต้องขังอื่นโดยเจตนา แต่ไม่เกิดผลเสียหายร้ายแรง กระด้างกระเดื่องต่อคำสั่งของผู้บังคับบัญชาต่ำกว่ายศลงมา กระด้างกระเดื่องต่อเจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจบังคับบัญชาเรือนจำตั้งแต่ยศขึ้นไป ก่อการวิวาทขึ้นกับผู้ต้องขังอื่นแต่ไม่ถึงมีเหตุร้ายแรง ก่อการวิวาทกับผู้ต้องขังอื่นในขณะทำงาน วิวาทกับผู้ต้องขังอื่น ตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป ก่อการวิวาทกับผู้ต้องขังอื่นเนื่องๆ ก่อการวุ่นวายแต่ไม่ร้ายแรง เป็นเจ้ามือเล่นการพนันหรือสมคบกับผู้ต้องขังอื่นเล่นการพนันตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป เล่นการพนัน ดื่มสุรา สูบกัญชาฝิ่นหรือเสพของเมาอย่างอื่น ดื่มสุราสูบกัญชาฝิ่นหรือเสพของเมาอย่างอื่นตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป มีของต้องห้ามในจำพวกที่เป็นอุปกรณ์ในการหลบหนี ละทิ้งหรือเพิกเฉยต่องานอันเป็นหน้าที่ จงใจหลีกเลี่ยงการงาน พยายาม หรือทำร้ายร่างกายเจ้าพนักงาน จงใจขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชาซึ่งหน้า ขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชาซึ่งหน้า สมคบกับผู้ต้องขังอื่นก่อความไม่สงบเรียบร้อยขึ้น จงใจก่อความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือกิจการของเรือนจำและได้เกิดความเสียหายนั้น (กรมราชทัณฑ์, 2568)

จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า การกระทำผิดของผู้ต้องขังเกิดจากขาดการขัดเกลา และความอบอุ่นจากครอบครัว จากกลุ่มเพื่อน จากความคึกคะนอง การไม่ได้รับความไว้วางใจจาก สังคม การอาศัยอยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม และยาเสพติด ครอบครัวมีรายได้น้อย อีกทั้งผู้ต้องขังมี การศึกษาต่ำ และผู้ต้องขังคดียาเสพติดที่กลับมากระทำผิดซ้ำ เกิดจากไปรวมกลุ่มสร้างเครือข่ายใน เรือนจำ แลกเปลี่ยน สร้างเครือข่ายภายในเรือนจำ เมื่อออกจากเรือนจำจะกลับไปเพื่อนกลุ่มเดิมที่เคยมีความสัมพันธ์หรือเพื่อนในเรือนจำแนะนำต่อกัน ขยายเครือข่ายจนติดคุกซ้ำอีก สาเหตุเกิดจาก ปัญหาครอบครัว หางานทำไม่ได้ จึงหันไปค้ายาเสพติด ไม่เกรงกลัวการติดคุก จากสภาพปัญหา ดังกล่าว จะเห็นว่าปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องการส่งเสริมจริยธรรมของเยาวชน เช่น สภาพแวดล้อมทางสังคม ชุมชน ครอบครัว และตัวเยาวชน การปลูกฝังทักษะชีวิตในการสั่งสอน และปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกอบรมผู้ต้องขังโดยจัดให้มีการเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม พัฒนาคุณภาพ ห้างไกลยาเสพติด ปัจจัยดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าหลักธรรม พรหมวิหาร 4 หรือ พรหมวิหารธรรม เป็นหลักธรรมประจำใจเพื่อให้ตนดำรงชีวิตได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์เฉกเช่นพรหม เป็นแนวธรรมปฏิบัติของผู้ที่ปกครอง และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ประกอบด้วยหลักปฏิบัติ 4 ประการ ได้แก่ 1. เมตตา มีความปรารถนาดีมอบให้ผู้อื่น 2. กรุณา มีความสงสาร 3. มุทิตา มีความปิติยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดี 4. อุเบกขา มีความวางใจเป็นกลาง ซึ่งเป็นหลักธรรม ที่จะเสริมสร้างพุทธจริยธรรมเพื่อการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางนครราชสีมา

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา การเสริมสร้างพุทธจริยธรรมเพื่อการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางนครราชสีมา ทเพื่อให้ผู้ต้องขังมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการ พัฒนาคณะครอบครัว สังคม และช่วยแก้ปัญหาให้ผู้ต้องขังที่ จะได้กลับตัวกลับใจเป็นคนดี ตลอดจนเป็นแนวทางไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข และสารเสพติด ให้ผู้ต้องขังได้เป็นคุณค่าของ ชีวิตที่มีคุณภาพ ที่จะช่วยสร้างความ

เจริญรุ่งเรือง ความมั่นคงให้กับประเทศชาติได้ แนวทางการเสริมสร้างพุทธจริยธรรมจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะใช้ในการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางนครราชสีมาได้ดี

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางนครราชสีมา
- 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพรหมวิหาร 4 กับการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางนครราชสีมา
- 3) เพื่อนำเสนอการเสริมสร้างพุทธจริยธรรมเพื่อการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจจากแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา จำนวน 132 คน (เรือนจำกลางนครราชสีมา, 2568)

2.2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้สูตร (Yamane, T., 1973) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน โดยแบ่งเป็นกลุ่ม จำนวน 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป กลุ่มที่ 2 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารและเจ้าพนักงานเรือนจำ จำนวน 4 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (เรียงลำดับจากน้อยที่สุดจนถึงมากที่สุด) จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 รูปหรือคน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) พิจารณาจากค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไป จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียง จำนวน 30 ชุด เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น 0.954 แสดงให้เห็นว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงสามารถนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกคือเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ตรง จำนวน 9 รูปหรือคน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ดำเนินการโดยผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนาม จำนวน 100 คน ภายหลังจากได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการจากหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา แบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมีความสมบูรณ์ครบถ้วน 100% และผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้เข้าสู่กระบวนการประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

4.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ การเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยยื่นหนังสือขอความอนุเคราะห์ ประสานวันเวลา สถานที่ และเตรียมอุปกรณ์บันทึกข้อมูลและขั้นการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคย ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขออนุญาตบันทึกเสียง พร้อมทั้งรับรองการเก็บข้อมูลเป็นความลับตามความสมัครใจของผู้ให้สัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายคุณลักษณะของข้อมูล สำหรับการทดสอบสมมติฐานจะใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐานค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยทั่วไปนิยมใช้สัญลักษณ์ (r) แทนสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของกลุ่มการบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์จะใช้ตัวเลขของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Statics)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยภาพรวม ดังตารางที่ 1 (n=100)

การควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางนครราชสีมา	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1) ด้านการป้องกันผู้ต้องขังหลบหนีและการปฏิบัติกรณีผู้ต้องขังหลบหนี	4.20	0.56	มาก
2) ด้านการป้องกันผู้ต้องขังเสียชีวิตและการปฏิบัติกรณีผู้ต้องขังเสียชีวิต	4.03	0.63	มาก
3) ด้านการป้องกันสิ่งของต้องห้าม/สิ่งของไม่อนุญาต	4.39	0.56	มาก
4) ด้านการป้องกันการก่อเหตุร้ายและวินาศกร	4.16	0.64	มาก
5) ด้านการควบคุมผู้ต้องขังป่วยที่โรงพยาบาล	4.25	0.63	มาก
6) ด้านการควบคุมยานพาหนะเข้าออกบริเวณพื้นที่ของเรือนจำ	4.26	0.49	มาก
7) ด้านการปฏิบัติหน้าที่ประจำวันของเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมผู้ต้องขังในเรือนจำ	4.12	0.64	มาก
รวมเฉลี่ย	4.20	0.45	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการปฏิบัติต่อการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$, $S.D.=0.45$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการป้องกันสิ่งของต้องห้าม/สิ่งของไม่อนุญาต ($\bar{X}=4.39$, $S.D.=0.56$) รองลงมาได้แก่ ด้านการควบคุมยานพาหนะเข้าออกบริเวณพื้นที่ของเรือนจำ ($\bar{X}=4.26$, $S.D.=0.49$) ด้านการควบคุมผู้ต้องขังป่วยที่โรงพยาบาล ($\bar{X}=4.25$, $S.D.=0.63$) ด้านการป้องกันผู้ต้องขังหลบหนีและการปฏิบัติกรณีผู้ต้องขังหลบหนี ($\bar{X}=4.20$, $S.D.=0.56$) ด้านการป้องกันการก่อเหตุร้ายและวินาศกร ($\bar{X}=4.16$, $S.D.=0.64$) ด้านการปฏิบัติหน้าที่ประจำวันของเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมผู้ต้องขังในเรือนจำ ($\bar{X}=4.12$, $S.D.=0.64$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ด้านการป้องกันผู้ต้องขังเสียชีวิตและการปฏิบัติกรณีผู้ต้องขังเสียชีวิต ($\bar{X}=4.03$, $S.D.=0.63$) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพรหมวิหาร 4 มีความสัมพันธ์กับการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางนครราชสีมา ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพรหมวิหาร 4 มีความสัมพันธ์กับการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)								
ตัวแปร	ID 1	ID 2	ID 3	ID 4	ID 5	ID 6	ID 7	รวม
DM 1	0.673**	0.623**	0.524**	0.711**	0.601**	0.192	0.478**	0.732**
DM 2	0.621**	0.738**	0.418**	0.711**	0.627**	0.245*	0.375**	0.720**
DM 3	0.576**	0.611**	0.390**	0.531**	0.497**	0.232*	0.414**	0.624**
DM 4	0.563**	0.653**	0.146	0.339**	0.375**	0.299**	0.598**	0.571**
รวม	0.701**	0.759**	0.423**	0.661**	0.606**	0.280**	0.537**	0.763**

นครราชสีมา

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพรหมวิหาร 4 กับการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางนครราชสีมา พบว่า หลักพรหมวิหาร 4 โดยภาพรวม กับจริยธรรมเพื่อการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($R=0.763^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การเสริมสร้างพุทธจริยธรรมเพื่อการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางนครราชสีมาหลักพรหมวิหาร 4 เป็นการมุ่งเน้นการเสริมสร้างความมั่นคงทางกายภาพ ด้วยการใช้เทคโนโลยีตรวจค้นขั้นสูงสำหรับสิ่งของต้องห้ามและยานพาหนะ ควบคู่กับการยกระดับ ระบบข่าวกรองเชิงรุก เพื่อป้องกันเหตุร้ายและการหลบหนีอย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินงานควบคุมต้องตั้งอยู่บนหลักพรหมวิหาร 4 เพื่อสร้างความเป็นธรรม ลดความตึงเครียด และใช้เมตตาธรรมเป็นรากฐานในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง

เจ้าหน้าที่ควรได้รับการสนับสนุนทรัพยากร บุคลากร และการฝึกอบรม อย่างเพียงพอเพื่อลดภาระงานและความเหนื่อยล้าทางอารมณ์ ขณะที่ผู้บริหารต้องสร้างระบบการตัดสินใจที่โปร่งใสและเป็นกลาง ตามหลักอุเบกขา เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับทุกภาคส่วน

อภิปรายผลการวิจัย

1) จากผลการวิเคราะห์ระดับจริยธรรมเพื่อการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางนครราชสีมา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ระดับการปฏิบัติต่อการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.20, S.D. = 0.45) การควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางนครราชสีมา คือ มุ่งเน้นการเสริมสร้างความมั่นคงทางกายภาพ ด้วยการใช้เทคโนโลยีตรวจค้นขั้นสูงสำหรับสิ่งของต้องห้ามและยานพาหนะ ควบคู่กับการยกระดับระบบข่าวกรองเชิงรุก เพื่อป้องกันเหตุร้ายและการหลบหนีอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (นพคุณ นาคิตโรไทย, 2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังชายเรือนจำกลางนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังชายเรือนจำกลางนครสวรรค์ พบว่า หลักจรรยา 6 ที่ส่งผลต่อการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังชายเรือนจำกลางนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.06, S.D. = 0.50) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังชายเรือนจำกลางนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.03, S.D. = 0.51) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ 2. ความสัมพันธ์ระหว่างจรรยา 6 กับปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังชายเรือนจำกลางนครสวรรค์ พบว่า หลักจรรยา 6 มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังชายเรือนจำกลางนครสวรรค์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r = 0.881) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ภูตล รัตนโชติวงศ์กุล, 2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การให้บริการงานเยี่ยมญาติเรือนจำกลางคลองไผ่ อำเภอสีกี้ จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์การให้บริการงานเยี่ยมญาติเรือนจำกลางคลองไผ่ อำเภอสีกี้ จังหวัดนครราชสีมาตามหลักสังคหวัตถุ 4 พบว่า ประชาชนที่มาติดต่อการให้บริการงานเยี่ยมญาติกับหลักสังคหวัตถุ 4 เรือนจำกลางคลองไผ่ อำเภอสีกี้ จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.48, S.D. = 0.49) 2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับการให้บริการงานเยี่ยมญาติเรือนจำ กลางคลองไผ่ อำเภอสีกี้ จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกในระดับความสัมพันธ์มาก (R = 0.806**) ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ เมื่อมีการให้บริการหลักสังคหวัตถุ 4 ส่งผลให้การให้บริการงานเยี่ยมญาติเรือนจำกลางคลองไผ่ อำเภอสีกี้ จังหวัดนครราชสีมา มีรูปแบบการให้บริการในทางที่ดีมากขึ้น จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยและสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ไกรศักดิ์ ไชยเลิศ, 2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานแก่ผู้ต้องขัง ในเรือนจำจังหวัดน่าน” ผลการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิผล

การบริหารจัดการสวัสดิการสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดน่าน พบว่าผู้ต้องขังตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานอยู่ในระดับมาก ด้านการบริการรักษาพยาบาลอยู่ในระดับมาก ด้านการศึกษาและพัฒนาจิตใจอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการส่งเสริมสุขอนามัยผู้ต้องขังอยู่ในระดับมากและด้านกีฬาและนันทนาการอยู่ในระดับมาก

2) จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพรหมวิหาร 4 กับจริยธรรมเพื่อการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางนครราชสีมา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

หลักพรหมวิหาร 4 โดยภาพรวม กับจริยธรรมเพื่อการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วสันต์ โพธิ์วิทูล, 2568) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพรหมวิหารธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทเจ้าพนักงานเรือนจำในการปกครองผู้ต้องขังเรือนจำทัณฑสถาน ในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพรหมวิหารธรรมกับบทบาทเจ้าพนักงานเรือนจำในการปกครองผู้ต้องขังเรือนจำ ทัณฑสถาน ในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง ($R=0.701$) จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย และสอดคล้องกับ (รบชนะ ตาทอง และคณะ, 2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อการบริหารงานด้านการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำจังหวัดน่าน” ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับการบริหารงานด้านการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำจังหวัดน่าน พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($R = 0.544^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

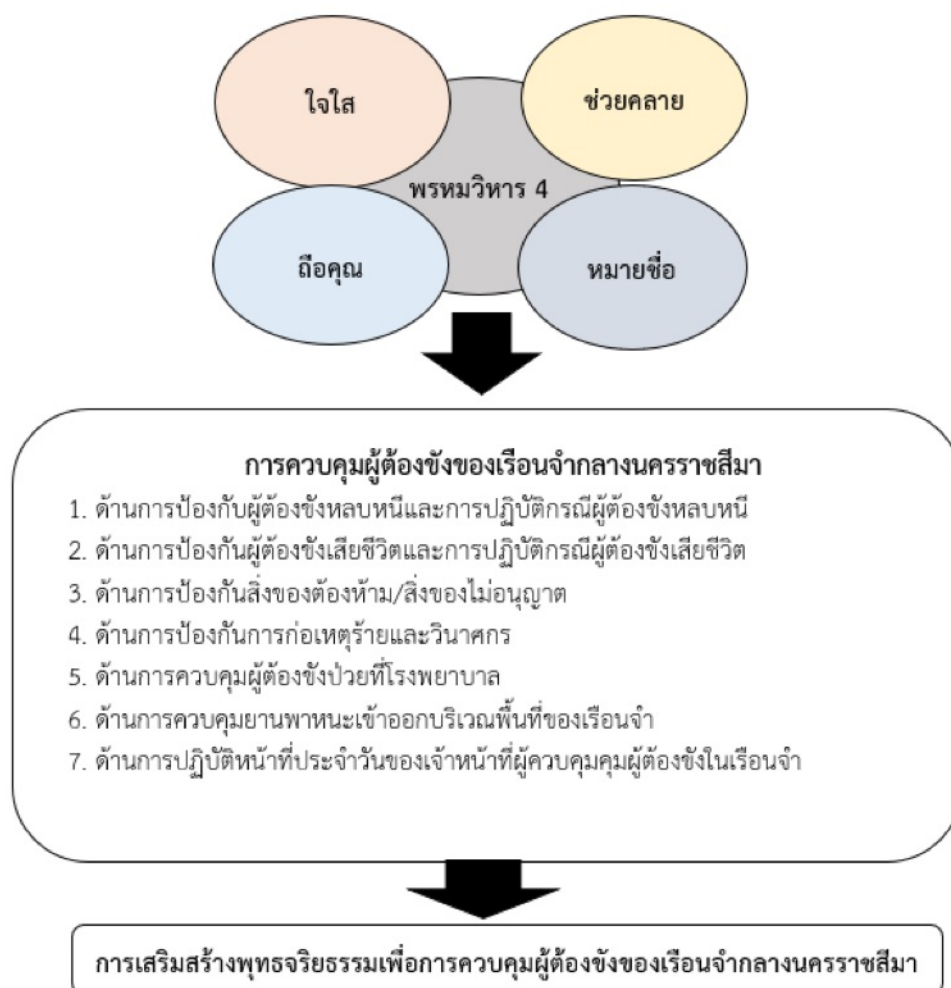
3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างพุทธจริยธรรมเพื่อการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางนครราชสีมา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

การดำเนินงานควบคุมต้องตั้งอยู่บนหลักพรหมวิหาร 4 เพื่อสร้างความเป็นธรรม ลดความตึงเครียด และใช้เมตตาธรรมเป็นรากฐานในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่ควรได้รับการ สนับสนุนทรัพยากร บุคลากร และการฝึกอบรม อย่างเพียงพอเพื่อลดภาระงานและความเหนื่อยล้าทางอารมณ์ ขณะที่ผู้บริหารต้องสร้าง ระบบการตัดสินใจที่โปร่งใสและเป็นกลาง ตามหลักอุเบกขา เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับทุกภาคส่วน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กุลิสรา อินอัญชัย, 2566) ได้ศึกษาเรื่อง “การบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการปกครองของผู้บริหารเทศบาลตำบลสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา” ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการปกครองของผู้บริหารเทศบาลตำบลสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา หลักพรหมวิหารธรรม ด้านเมตตา ผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรมีความก้าวหน้า แสดงออกซึ่งความรักความปรารถนาดี ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลาย คอยให้คำปรึกษาอยู่เสมอ ๆ ด้านกรุณา คอยให้กำลังใจดูแลช่วยเหลือเมื่อเกิดตกทุกข์ได้ยากขึ้นมา และช่วยให้บุคลากรมีศักยภาพมากขึ้นเป็นลำดับ ด้านมุทิตา ผู้บริหารแสดงความยินดีกับผู้ที่ทำผลงานดีโดยทำการมอบรางวัลแห่งความสำเร็จนั้นด้วย ด้านอุเบกขา ผู้บริหารต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริตต่อหน้าที่อีกทั้งยังต้องยึดระเบียบของทางราชการเป็นหลัก เพื่อประโยชน์ต่อทางราชการ และสอดคล้องกับ (พระปิตินพัส ธรรมปาโล (แนนนอก), 2566) ได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะผู้นำทางการเมือง

ตามแนวพระพุทธศาสนาของผู้บริหารเทศบาลตำบลเมืองคง อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา” ผลการศึกษาพบว่า การนำเสนอคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของผู้บริหารเทศบาลตำบลเมืองคง อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ด้านเมตตา มีความรัก ความเมตตาปรารถนาดี เสียสละ เวลา สุขส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน ด้านกรุณา สงสารผู้อื่น มีความตั้งใจจริงที่จะช่วยเหลือผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้กับประชาชนและชุมชน ด้านมุทิตา มีความปรารถนาดี มีความยินดีเวลาที่เห็นผู้อื่น ประสบความสำเร็จและสนับสนุนให้ผู้อื่นได้บังคับบัญชาในการศึกษาอบรม เพื่อนำมาพัฒนานตนเองและหน้าที่การทำงาน ด้านอุเบกขา ปฏิบัติงานด้วยใจเป็นกลางมีความยุติธรรมกับเพื่อนร่วมงานไม่เข้าข้างเจ้าหน้าที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง บริหารงานด้วยความเป็นธรรมไม่เอนเอียง และสอดคล้องกับ (พระมหาธนากร จิตธมโม (ทองสวัสดิ์), 2567) ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนักรการเมืองท้องถิ่นใน อำเภอนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ” ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนักรการเมืองท้องถิ่นในอำเภอนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ โดยใช้หลักพรหมวิหาร 4 คือ 1) ด้านเมตตา การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนให้พ้นจากความทุกข์ ทำให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม เมตตาช่วยลดปัญหาความขัดแย้งในสังคมได้ 2) ด้านกรุณา มีความสงสาร ในการสงเคราะห์ให้การช่วยเหลือประชาชนนั้นเป็นคุณธรรมที่ทำให้ นักรการเมืองท้องถิ่นได้รับความไว้วางใจจากประชาชน ให้มาทำหน้าที่ เป็นปากเป็นเสียงแทนประชาชนได้อย่าง มีคุณภาพ 3) ด้านมุทิตา มีความปีติยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดี เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีขึ้นในสังคม ทำให้ สังคมเกิดความสุขได้ ทำให้การทำงานร่วมกันเป็นไปด้วยความสุข ไม่เกิดความอิจฉากันไม่แตกแยกกัน 4) ด้าน อุเบกขา มีความวางใจเป็นกลาง ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก เป็นคุณธรรมประจำใจที่ดีในการทำงานรับใช้สังคม และ เคารพของเพื่อร่วมงานในองค์กร และประชาชนเป็นอย่างยิ่ง เพราะทำให้เกิดความเจริญอย่างทั่วถึง ทำให้ ประชาชนอยู่ดีมีความสุขมีความเสมอภาพในสังคม” สอดคล้องกับ (พระพรหมวชิรธรรมา (สมคิด เขมจารี), 2566) ได้วิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11” ผลการศึกษาพบว่า 1. หลักพรหมวิหารธรรมในการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 ด้านเมตตา พระสงฆ์ใช้ความเมตตาต้องการ ให้พระสงฆ์ ประชาชนพ้นจากความทุกข์ การทำให้มีความสุข ช่วยเหลืออย่างเหมาะสม ด้านกรุณา พระสงฆ์ ช่วยเหลือประชาชนหรือผู้ได้บังคับบัญชาได้เหมาะสม ทำในสิ่งที่ช่วยได้ แต่ช่วยเหลือสงเคราะห์เป็นไปตามพระ ธรรมวินัย ด้านมุทิตา พระสงฆ์แสดงความยินดี มอบรางวัลเมื่อผลการปกครองคณะสงฆ์เกิดความสุขจากใช้ ความเมตตาต้องการให้พระสงฆ์ ด้านอุเบกขา พระสงฆ์ ปลงใจด้วยเมตตา ช่วยตามความสามารถ และการ เลือกใช้อุเบกขาตามโอกาสและช่วงเวลาที่เหมาะสมเป็นสิ่งจำเป็น 2. บูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมในการ ปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 ใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 การแสดงบทบาท พระสงฆ์ปฏิบัติงาน ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ สนองนโยบายคณะสงฆ์ เมื่อเจ้าคณะ ผู้ปกครองมีความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา การปกครองคณะสงฆ์และการปฏิบัติของคณะสงฆ์ในทุกระดับ ทุกสถานที่ก็จะเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีงามเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตลอดจนยังส่งผลไปยังความ มั่นคงแห่ง พระพุทธศาสนาอีกด้วย

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างพุทธจริยธรรมเพื่อการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางนครราชสีมา” คือ มุ่งเน้นการเสริมสร้างความมั่นคงทางกายภาพ ด้วยการใช้เทคโนโลยีตรวจค้นขั้นสูงสำหรับสิ่งของต้องห้ามและยานพาหนะ ควบคู่กับการยกระดับ ระบบข่าวกรองเชิงรุก เพื่อป้องกันเหตุร้ายและการหลบหนีอย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินงานควบคุมต้องตั้งอยู่บนหลักพรหมวิหาร 4 เพื่อสร้างความเป็นธรรม ลดความตึงเครียด และใช้เมตตาธรรมเป็นรากฐานในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่ควรได้รับการสนับสนุนทรัพยากร บุคลากร และการฝึกอบรม อย่างเพียงพอเพื่อลดภาระงานและความเหนื่อยล้าทางอารมณ์ ขณะที่ผู้บริหารต้องสร้างระบบการตัดสินใจที่โปร่งใสและเป็นกลาง ตามหลักอุเบกขา เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับทุกภาคส่วน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) เจ้าหน้าที่ควรไม่ปล่อยให้อารมณ์ส่วนตัวมีผลต่อการควบคุมผู้ต้องขัง เพราะจะทำให้เกิดเหตุไม่คาดคิดในอนาคตได้
- 2) เจ้าหน้าที่ควรตรวจตราความผิดปกติของพฤติกรรมผู้ต้องขังด้วยความห่วงใย เพื่อป้องกันเหตุไม่พึงประสงค์ที่จะเกิดขึ้นกับตัวเอง หรือผู้ต้องขัง
- 3) เจ้าหน้าที่ควรตระหนักถึงคุณค่าความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องขังและให้ความห่วงใยต่อสุขภาพกายใจของเขา

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) เจ้าหน้าที่ต้องมีการตรวจค้นเจ้าหน้าที่ บุคคลภายนอก และสิ่งของก่อนเข้าเรือนจำ เพราะอาจนำของไม่ดีมาสู่เรือนจำ
- 2) เจ้าหน้าที่ต้องมีการตรวจค้นเจ้าหน้าที่ บุคคลภายนอก และสิ่งของก่อนเข้าเรือนจำ เพื่อความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือของเรือนจำ
- 3) เจ้าหน้าที่ต้องมีการบันทึกและรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างถูกต้องและครบถ้วน เพื่อให้การทำงานอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การเสริมสร้างพุทธจริยธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของเจ้าหน้าที่เรือนจำกลางนครราชสีมา
- 2) ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ พุทธบูรณาการเพื่อพัฒนาการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางนครราชสีมา
- 3) ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำ ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในพื้นที่เรือนจำ หรือนำไปประยุกต์ใช้กับองค์กรอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- กรมราชทัณฑ์. (2568). คู่มือการปฏิบัติงานด้านสังคมสงเคราะห์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ราชทัณฑ์.
- กุลิสรา อินอัญชัย. (2566). การบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการปกครองของผู้บริหารเทศบาลตำบลสุนทรารี จังหวัดนครราชสีมา. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไกรศักดิ์ ไชยเลิศ. (2566). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดน่าน. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- นพคุณ นำจิตร์ไทย. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังชายเรือนจำกลางนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปิติพงษ์ ธมมปาโล (แนนนอก). (2566). คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของผู้บริหารเทศบาลตำบลเมืองคง อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมวชิรธีรคุณ (สมคิด เขมจารี). (2566). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารของกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหานุกร ฐิตธมโม (ทองสวัสดิ์). (2567). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภูตล รัตนโชติวงศ์กุล. (2564). การให้บริการงานเยี่ยมญาติเรือนจำกลางคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รบชนะ ตาทอง และคณะ. (2566). พุทธบูรณาการเพื่อการบริหารงานด้านการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำจังหวัดน่าน. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มจร วิทยาเขตแพร่, 9(2), 72–82.
- เรือนจำกลางนครราชสีมา. (2568). รายชื่อบุคลากรเรือนจำกลางนครราชสีมา ปี 2568. นครราชสีมา: เรือนจำกลางนครราชสีมา.
- วสันต์ โพธิ์วิบูล. (2568). การประยุกต์หลักพรหมวิหารธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทเจ้าพนักงานเรือนจำในการปกครองผู้ต้องขังเรือนจำทัณฑสถานในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.